

Toetsscore, vaardigheidsscore... en dan?

Om te bepalen wat het niveau is van een leerling zet je bij de LVS-toetsen ruwe toetsscores om naar vaardigheidsscores. Daarnaast kun je voor de interpretatie de vaardigheidsscores omzetten naar vaardigheidsniveaus en functioneringsniveaus. Zo ontdek je op welk niveau een leerling functioneert en met welke gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs de vaardigheidsscore van de getoetste leerling te vergelijken is.

Nadat je leerlingen een toets hebben gemaakt, kijk je de toets na en bepaal je voor elke leerling het aantal goede antwoorden. Dit noemen we de toetsscore. Maar dan? Kun je als leerkracht bij 21 goede antwoorden bij een rekentoets tevreden zijn? Is je leerling vooruitgegaan als hij bij de toets Spelling E3 24 goede antwoorden had en bij Spelling M4 28? Het aantal goed bij de ene toets is niet zomaar vergelijkbaar met het aantal goed op een andere toets, ook al gaat het om hetzelfde leergebied. De toetsen verschillen qua inhoud, lengte en moeilijkheidsgraad. Om het aantal goede antwoorden op verschillende toetsen te vergelijken, zet je het aantal goede antwoorden daarom om naar een score op een onderliggende vaardigheidsschaal.

Vaardigheidsschaal als meetlat

Een vaardigheidsschaal is vergelijkbaar met een meetlat, die aangeeft hoe goed een leerling een bepaalde vaardigheid beheerst. De vaardigheidsschaal maakt het mogelijk om '28 goed' op de ene toets voor een bepaalde vaardigheid te vergelijken met '31 goed' op een andere toets voor diezelfde vaardigheid. Daardoor kun je resultaten van een leerling op verschillende toetsmomenten met elkaar vergelijken, plus de resultaten van leerlingen in dezelfde groep die verschillende toetsen hebben gemaakt.

Vaardigheidsscore

De meeteenheid op de vaardigheidsschaal noemen we de vaardigheidsscore. Om bijvoorbeeld de rekenvaardigheid van een leerling te meten, neem je een toets Rekenen-Wiskunde af. Vervolgens kijk je de toets na en bepaal je de toetsscore. Daarna zet je deze toetsscore om in een getal op de vaardigheidsschaal Rekenen-Wiskunde. Dat getal is de vaardigheidsscore van je leerling en deze geeft een indicatie van de rekenvaardigheid van je leerling. Hoe hoger de vaardigheidsscore, des te hoger de rekenvaardigheid van je leerling is.

Vergelijkbaarheid vaardigheidsscores

De resultaten van verschillende toetsen binnen één leergebied zijn met elkaar te vergelijken met behulp van de vaardigheidsscores. Alle opgaven van dat leergebied staan namelijk op dezelfde onderliggende vaardigheidsschaal. Vergelijk dit maar met een liniaal en een rolcentimeter. Dat zijn twee meetinstrumenten met dezelfde onderliggende schaal gebaseerd op de meter. Dit betekent dat de vaardigheidsscore behaald op de toets Spelling M5 vergeleken kan worden met eerder behaalde scores op Spelling E4, Spelling M4, et cetera. Daardoor kun je vaststellen of je leerling in de loop van de tijd in spellingvaardigheid gegroeid is.

Elke toets een andere vaardigheidsschaal

De vaardigheidsscores van verschillende leergebieden, zoals Rekenen-Wiskunde en Spelling, zijn niet te vergelijken. De verschillende toetsen meten immers andere vaardigheden. Daarom heeft Cito voor elke toets een andere vaardigheidsschaal ontwikkeld. Vergelijk dit maar met lengte en gewicht: voor de één hanteren we de meter, voor de ander de gram als meeteenheid. Deze verschillende vaardigheidsschalen maken het voor het onderwijs soms lastig om te communiceren over de vaardigheidsscore. Immers een vaardigheidsscore van 54 bij Rekenen-Wiskunde betekent iets anders dan 54 bij Begrijpend lezen. Om de toetsresultaten goed te kunnen interpreteren gebruik je vaardigheidsniveaus en functioneringsniveaus.

De mogelijkheden van de vaardigheidsscore

Een vaardigheidsscore is dus een getal dat aangeeft wat een leerling kan op een bepaald leergebied. Dit getal biedt veel mogelijkheden. Zo kun je onderstaande vragen met behulp van de vaardigheidsscore beantwoorden:

- Hoe goed doet een leerling het vergeleken met zijn leeftijdsgenoten?
- Is de leerling vooruitgegaan in een bepaald leergebied?
- Hoe scoort een leerling in het SBO of SO ten opzichte van leerlingen in het reguliere basisonderwijs?

Vaardigheidsniveau: vergelijking met leeftijdsgenoten

Alle toetsen in het Cito Volgsysteem primair en speciaal onderwijs zijn genormeerd. Deze normen zijn bedoeld om de vaardigheid van leerlingen te vergelijken met die van andere leerlingen in eenzelfde jaargroep. In normeringsonderzoeken maakt een representatieve groep leerlingen een toets die voor hun jaargroep bedoeld is, bijvoorbeeld de toets Spelling voor medio groep 6. Op basis van de prestaties van deze leerlingen maken we een indeling in niveaugroepen: de vaardigheidsniveaus. We hanteren twee verschillende soorten niveau-indelingen:

- een indeling in niveaus I tot en met V
- een indeling in niveaus A tot en met E

I – V		A – E	
I 20%	20% hoogst scorende leerlingen	A 25%	25% hoogst scorende leerlingen
II 20%	20% boven het landelijk gemiddelde	B 25%	25% ruim boven tot net boven het landelijk gemiddelde
III 20%	20% landelijk gemiddelde	C 25%	25% net tot ruim onder het landelijk gemiddelde
IV 20%	20% onder het landelijk gemiddelde	D 15%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
V 20%	20% laagst scorende leerlingen	E 10%	10% laagst scorende leerlingen

Tabel 1 Verdeling over de groepen bij de niveau-indelingen A tot en met E en I tot en met V

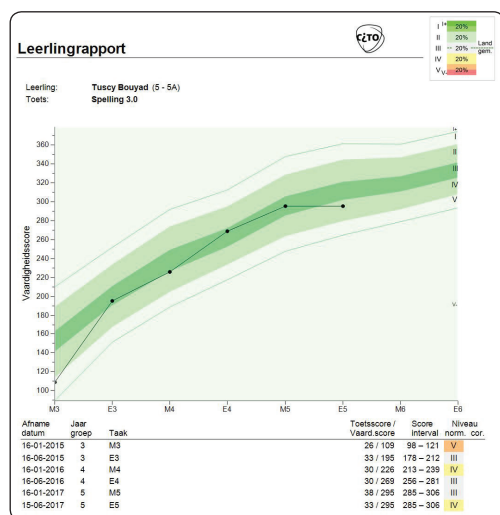
In tabel 1 zie je hoe de verdeling over de niveaugroepen er in beide indelingen uit ziet. De niveaugroepen geven aan hoe een leerling het doet ten opzichte van een landelijke steekproef leerlingen. Bijvoorbeeld: als een leerling aan het eind van groep 4 op de toets Spelling het vaardigheidsniveau I behaalt, dan betekent dit dat deze leerling op dat tijdstip tot de 20 procent hoogst scorende leerlingen behoort wat betreft de spellingvaardigheid.

Is de leerling vooruitgegaan?

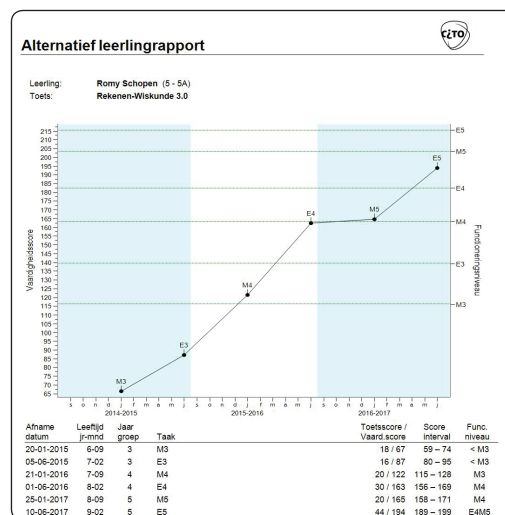
Omdat alle opgaven van een bepaald leergebied op dezelfde vaardigheidsschaal staan, volg je de ontwikkeling van een leerling in de tijd. Voor het grafisch weergeven van de ontwikkeling van een individuele leerling zie je in Computerprogramma LOVS twee rapporten: het leerlingrapport en het alternatief leerlingrapport.

In het standaard leerlingrapport staan de niveauaanduidingen A tot en met E of I tot en met V centraal. In figuur 1 kun je zien hoe Tuscý zich in de loop van de tijd ontwikkeld heeft. In de grafiek is te zien dat hij medio groep 3 vaardigheidsniveau V had. Oftewel: hij behoorde tot de 20% laagst scorende leerlingen. Tussen M3 en E3 zien we een sterke groei en verandert zijn positie ten opzichte van de normgroep: zijn vaardigheidsscore komt overeen met vaardigheidsniveau III: hij behoort in die periode tot de groep gemiddeld scorende leerlingen. Tussen E3 en M4 is de vaardigheidsgroei net iets minder dan gemiddeld, waardoor hij medio groep 4 een vaardigheidsniveau IV heeft. Deze terugval klinkt forser dan deze in werkelijkheid is, in de grafiek is immers te zien dat hij van een 'lage' III naar een 'hoge' IV gaat, waardoor hij vrijwel de gemiddelde groeilijn volgt. Tot en met M5 maakt Tuscý een goede groei door en scoort hij steeds bij de gemiddelde groep leerlingen, oftewel vaardigheidsniveau III. Het afgelopen halfjaar is dit weer wat afgezakt tot een vaardigheidsniveau IV.

Leerlingen met een achterstand van meer dan een jaar behalen meestal een vaardigheidsniveau V of E. Deze niveauaanduiding zegt niets over de groei die zij doormaken. Daarom staat in het alternatief leerlingrapport de ontwikkeling van de vaardigheidsscore in de tijd centraal. Je ziet dan in één oogopslag of er sprake is van groei.

Figuur 1

Figuur 2

In figuur 2 zie je dat de rekenvaardigheid van Romy zich wel ontwikkeld heeft, maar dat deze ontwikkeling ongelijkmatig is verlopen. In groep 3 liggen de scores ver onder het landelijk gemiddelde. In groep 4 maakt Romy een meer dan gemiddelde groei door en haalt haar achterstand deels in; eind groep 4 bedraagt de achterstand een half jaar. Deze groei zet niet door, maar komt in de eerste helft van groep 5 vrijwel tot stilstand. De tweede helft van groep 5 groeit Romy weer goed. Eind groep 5, in juni 2016, behaalt ze een vaardigheidsscore die duidelijk onder het landelijke gemiddelde ligt.

Behoefte aan advies? Onze klantenservice helpt je graag verder. Bel ons op (026) 352 11 11 of mail naar klantenservice@cito.nl Kijk ook op cito.nl/po

Functioneringsniveau: ten opzichte van het reguliere basisonderwijs

Zoals al eerder vermeld, is de niveauindeling A tot en met E of I tot en met V minder geschikt voor leerlingen met achterstand in het basisonderwijs, maar zeker ook in het speciaal (basis)onderwijs. Om de interpretatie van de toetsresultaten van deze leerlingen te vergemakkelijken, heeft Cito functioneringsniveaus geïntroduceerd. Een functioneringsniveau geeft aan met welke gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs de vaardigheidsscore van de getoetste leerling te vergelijken is. In het Computerprogramma LOVS kun je bij het alternatieve leerlingenrapport ervoor kiezen om het functioneringsniveau weer te geven, zoals ook te zien in figuur 2.

In de linkerkolom van de tabel onder de grafiek lees je af dat Romy halverwege groep 5 een vaardigheidsscore behaalt die te vergelijken is met de vaardigheidsscore van een gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs medio groep 4. Overigens kun je op basis van de functioneringsniveaus van Romy ook constateren dat de toetsen die zij in groep 3 heeft gemaakt, te moeilijk voor haar zijn. We adviseren om zeker bij leerlingen die een achterstand van een jaar of meer hebben, die toets te kiezen die het best past bij het niveau van de leerling en het onderwijsaanbod. Via de vaardigheidsscore zijn de resultaten van deze leerling altijd te vergelijken met die van leerlingen die toetsen van een ander niveau hebben gemaakt.

Het functioneringsniveau is alleen bedoeld om op een eenvoudigere wijze over de vaardigheidsscore van een leerling te communiceren. We adviseren om het onderwijsaanbod niet uitsluitend te baseren op het functioneringsniveau. De vaardigheidsscore gecombineerd met je eigen kennis over welk onderwijsaanbod de leerling heeft gehad, geeft het meest betrouwbare beeld over wat een leerling kan.

Cito maakt onderwijs krachtiger

We geloven in de waarde van objectieve meetinstrumenten die goed en eerlijk inzicht geven in ontwikkeling en mogelijkheden, ongeacht iemands afkomst, status of geld. En dat we daarmee leraren, ouders en werkgevers ondersteunen en leerlingen, studenten en beroepsbeoefenaars vooruit helpen. Samen met onderwijsprofessionals, klanten en stakeholders zetten we onze unieke expertise en ervaring in om de toekomst van het onderwijs mee vorm te geven. Samen voor krachtig onderwijs!